

Rol onderwijs bij leerlingbetrokkenheid bij (georganiseerde) *criminaliteit*

In Nederland groeien de zorgen over jongeren die betrokken raken bij ernstige criminaliteit (Adamse e.a., 2023), zoals drugshandel, wapenhandel, mensenhandel voor seksuele uitbuiting, fraude en witwassen van geld (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2022; Boonstra, 2022). Deze problematiek beïnvloedt ook middelbare scholen, met incidenten zoals drugshandel op schoolpleinen (RTL, 2019; Vlaanderen, 2022), verstorend gedrag door leerlingen die bij criminaliteit betrokken zijn (Visser, 2020) en uitbuiting van leerlingen door criminele groepen (Noteboom e.a., 2020). Er is recent verkennend **enquêteonderzoek** gedaan naar **de rol van het voortgezet onderwijs in het voorkomen en signaleren dat leerlingen betrokken raken bij criminele netwerken**.

N=698

Docenten: 494 (70,8%)
OOP: 204 (29,2%)

VWO 40,4%
HAVO 53,0%
VMBO 61,8%

Conclusie

In deze studie is onderzocht in hoeverre middelbare scholen een rol kunnen spelen in de preventie en signalering van zware of georganiseerde misdaad onder leerlingen. Onderwijspersoneel blijkt zich **bewust** van hun **verantwoordelijkheid**, maar het **ontbreekt** vaak aan **training** en duidelijke **protocollen**. De meeste scholen hebben de afgelopen vijf jaar te maken gehad met gevallen van criminele betrokkenheid onder leerlingen, vooral in de **derde** en **vierde klas** en **vaker** in het **praktijkonderwijs** dan in het **vwo**. Er is een **behoefte** aan verdere **training** en **samenwerking** met veiligheidspartners om tijdig signalen te herkennen en aan te pakken.

Rol voortgezet onderwijs

Het onderwijspersoneel ziet de volgende rollen voor het voortgezet onderwijs:

Preventief

- Zorgen dat onderwijspersoneel (91%) en ouders (72%) kennis hebben over (de verschijningsvormen van) georganiseerde criminaliteit, zodat zij kunnen bijdragen aan preventie en signalering;
- Duidelijke protocollen formuleren en volgen (88%);
- Het versterken van samenwerking tussen scholen en zorg- en veiligheidspartners.

Bij vermoedens

- Zorg- en veiligheidspartners betrekken (90%);
- In gesprek gaan met leerling (86%).

Genomen rol in praktijk:

Kennis en bewustwording

- 6% onderwijspersoneel krijgt training over (de gevaren van) georganiseerde criminaliteit;
- 49% van het onderwijspersoneel weet **niet** op welke signalen te letten.

Protocollen

- 68% weet dat er algemene veiligheidsprotocollen bestaan op school;
- 14% weet dat er specifieke (bv. drugscriminaliteit) protocollen bestaan op school.

Handelingsperspectief

- 75% weet waar ze vermoedens kunnen melden;
- 53% weet **niet** welke actie ze kunnen ondernemen als een leerling betrokken is bij ondermijnende (jeugd)criminaliteit.

Drie op de vier respondenten geeft aan de afgelopen vijf jaar te maken te hebben gehad met een casus waarbij een leerling betrokken is geraakt bij een crimineel netwerk.

Vragen/contact: j.r.a.vdnbroek@tilburguniversity.edu

Gerapporteerde casuïstiek afgelopen vijf jaar

Op school

- Drugs dealen (47%)
- Drugs- en wapens bewaren (46%)
- Handel in gestolen goederen (21%)
- Ronselen voor criminele klusjes (19%)

Buiten school

- Uitbuiting binnen prostitutie (26%)
- Hand- en spandiensten verrichten voor criminelen (19%)

*per school kunnen meerdere medewerkers hebben meegedaan aan het onderzoek, het betreft dus niet per definitie unieke casussen

Gerapporteerde signalen voorafgaand aan casuïstiek

Let op! Signaal is aanknopingspunt voor gesprek. Het kan op veel meer dingen wijzen.

- Storend gedrag (56%)
- Beweeglijk in school (45%)
- Negatief over politie (41%)
- Liegen/ smoesjes (40%)
- Gewelddadig gedrag (35%)
- Rondhangen (36%)
- Teruggetrokken gedrag (33%)
- School verzuim (27%)
- Slechtere schoolresultaten (26%)

